

Teksts: Ārlietu ministrijas Ārlietu dienesta vēstures un diplomātisko dokumentu nodaļas arhīva eksperte Silvija Križevica

Foto: Latvijas vēstniecības Francijā eksperte Laura Štokmane-Guillopē

Latvijas diplomātiskie pārstāvji Francijā un viņu darba un dzīves vietas Parīzē. 1919–1987

Francijas galvaspilsēta Parīze 19. gs. vidū tika radikāli pārbūvēta, viduslaiku haotiski sablīvēto namiņu vietā izveidotas avēnijas un bulvāri, parki un skvēri, celti daudzstāvu nami. Parīze kļuva par ievērojamu Rietumu kultūras centru, kur risinājās svarīgi starptautiskie notikumi. Pirmais pasaules karš pārtrauca dinamisko pilsētas attīstību, bet tūlīt pēc kara Parīze strauji atdzima.

No 1919. gada janvāra līdz 1920. gada janvārim šeit darbojās Parīzes Miera konference, kurā piedalījās karā uzvarējušo Eiropas un pasaules valstu ievērojamākie līderi. Viņi pieņēma lēmumus par pēckara situācijas stabilizēšanu un miera nodrošināšanu, par Versaļas miera noslēgšanu ar karu zaudējušo Vāciju (1919. g. 28. jūnijā), par jauno valstu izveidošanu, nospraužot to robežas karā sabrukušo Krievijas, Vācijas, Austroungārijas un Osmanu impērijas teritorijās. Konferences darbības pamatā vairāk vai mazāk sekmīgi tika pielietots tautu pašnoteikšanās princips, šajā kontekstā risināja arī jautājumus par jauno valstu starptautiski tiesisko atzīšanu.

1918. g. 18. novembrī Rīgā tika īstenotas Latvijas tautas pašnoteikšanās tiesības – proklamēta neatkarīga Latvijas Republika. Nākamais solis bija panākt jaunās valsts atzīšanu *de iure*, kas nodrošinātu valsts patstāvību starptautiski tiesiski. Pagaidu valdība un latviešu diplomāti uzskatīja, ka šādu lēmumu var pieņemt Miera konference, kas uzsāka darbu 1919. janvārī Parīzē. Šajā nolūkā, pirmkārt, Ministru kabinets 1918. g. 27. decembra sēdē nolēma sūtīt uz Miera konferenci Latvijas delegāciju: Tautas padomes priekšsēdētāju Jāni Čaksti, ārlietu ministru Zigfrīdu Annu Meierovicu, bijušo Latviešu pagaidu nacionālās padomes (LPNP) Ārlietu nodaļas sekretāru Jāni Seski un četrus lietpratējus.¹

Pirmais Parīzē 8. janvārī no Londonas ieradās un viesnīcā apmetās Z. A. Meierovics. Pirmā Latvijas delegācijas sēde notika 23. janvārī, otrā – 24. janvārī, kad tika nolemts, ka J. Čakstem jābūt par delegācijas priekšsēdētāju Z. A. Meierovicam – par 2. delegātu, bet J. Seskim jāpārzina Informācijas nodaļas darbs.²

---

¹ LNA (Latvijas Nacionālā arhīva) LVVA (Latvijas Valsts vēstures arhīvs), 1307. f. (fonds), 1. apr. (apraksts), 277. l. (lieta). 32. lp. (lapa). Par citiem lietpratēju kandidātiem, t. i., speciālistiem noteiktās valsts pārvaldes jomās, "nolemj vienoties vēlāk", teikts tajā pašā lēmumā (*Turpat*)

²Sēdes 24.01.1919. protokols Nr. 2., 2. punkts, 94. lpp. Šeit un turpmāk atsauces par Latvijas delegācijas sēžu lēmumiem no: *Latvija Parīzes Miera konferencē 1919.gadā. Delegācijas sēžu protokoli*. Rīga: Latvijas Nacionālais arhīvs, Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Latvijas Arhīvistu biedrība, 2017. (Saīsināti: *Delegācijas protokoli*)

Jānis Čakste (1859–1927). 20. gs. 20. gadu pirmā puse.
Latvijas delegācijas priekšsēdētājs Parīzes Miera konferencē
23.01.–21.05.1919.

J. Rieksta foto. Ārlietu ministrijas arhīvs

Ar tā paša protokola 4. punktu tika noteikts: “*Nolemj delegācijas vajadzībām noīrēt dzīvokli, atvēlot šim nolūkam līdz 4000 fr[anku] lielu kredītu mēnesī*”.³ Pēc dažām dienām noīrēja dzīvokli 8, *rue de Camoëns* Pasī pilsētas daļā.

Attēlos: 8, rue Camoëns, 75016 Paris

Šajā dzīvoklī izvietojās delegācijas štābs un kanceleja. Te noturēja sēdes, sarīkoja viesu pieņemšanas, ierīkoja darbiniekiem krogaldus. Delegācijas un ārlietu ministra telpām tika iegādātas

---

³ Turpat.

nepieciešamās mēbeles un četras elektriskās lampas.⁴ Te ieradīja istabas dzīvošanai J. Čakstem, Z. A. Meierovicam, viņa sekretāram Henrijam Simsonam⁵, Margēram Skujeniekam⁶, kā arī delegācijas 2. sekretāram Oļģerdam Grosvaldam, kad viņš ieradīsies no Londonas Parīzē.⁷

Visām uz Parīzi delegētajām personām un dažiem darbiniekiem 8, *rue Camoëns* nepietika dzīvojamo istabu, tāpēc delegātam J. Seskim, lietpratējiem un dažiem darbiniekiem vajadzēja iekārtoties uz dzīvi citā vietā. Uz kādiem noteikumiem tiek īrēts vēl viens dzīvoklis namā 201, *bd Pereire* delegācijas 30. janvāra sēdē Z. A. Meierovics ziņoja par īres maksu, gaismas un siltuma apmaksu; bez tam lietošanā tika dotas mēbeles, gultas veļa un ēdamgalda piederumi.⁸

Attēlā: 201, bd Pereire, 75017 Paris

Pēc daudziem gadiem J. Seskis atcerējās, ka nams atradās no delegācijas galvenās mītnes puskilometra attālumā. 1919. gada ziemas otrā puse bijusi ārkārtīgi auksta, bet dzīvoklī – tikai

⁴ *Delegācijas protokoli, 30.01.1919. prot. Nr. 6, 8. p., 100. lpp.*

⁵ Simsons Henrijs (1886–?) – Latvijas pārstāvniecībā Londonā strādāja kopš 01.08.1918. Latvijas delegācija Parīzē 26.01.1919. sēdē (prot. Nr. 43, 7. p.) piešķīra H. Simsonam sekretāra nosaukumu. *Sēžu protokoli, 97. lpp.* Par cenšanos diskreditēt Anglijas valdības acīs Latviju un Latvijas valdību, lai sasniegtu savus savtīgos mērķus, ar delegācijas 25.04.1919. sēdes lēmumu H. Simsons tika atlaists no vietas. (prot. Nr. 50, 5. P. *Delegācijas protokoli, 175.–177. lpp.*

⁶ Skujenieks Margērs (1886–1941) – Studējis tautsaimniecību Maskavas Komerinstitutā (1907–1912). Ekonomists. LSDSP biedrs (līdz 1921). Tautas padomes priekšsēdētāja vietnieks. Ar Ministru kabineta 27.12.1918. lēmumu iecelts par Latvijas Delegācijas lietpratēju.

⁷ Grosvalds Oļģerds (1884–1962) – Mākslas zinātnieks, diplomāts. Darbojies Petrogradā LPNP, Lielinieku karaspēkam apdraudot Rīgu, 1919. g. janvāra sākumā ieradās Londonā. Delegācijas 24.01.1919. sēdē nolēma O. Grosvaldu uzaicināt uz Parīzi pārzināt sekretariāta darbu (*Delegācijas protokoli, prot. Nr. 2., 2. p., 94. lpp.*). Parīzē ieradās 07.02.1919., pēc divām dienām sāka pildīt sekretāra pienākumus (*Delegācijas protokoli, 08.02.1919. prot. Nr. 14, 2. p., 112. lpp.*).

⁸ *Turpat, 1. p., 99. lpp.*

kamīni, un, kaut arī tajos gailēja liesmas, telpas netapa manāmi siltākas.⁹ Ar 10. aprīli divas dzīvokļa istabas tika atvēlētas žurnāla *La Revue Baltique* redaktoram Arturam Tupiņam.¹⁰ Arvien vairāk delegātiem un lietpratējiem aizbraucot no Parīzes, naudas līdzekļiem izsīkstot un dzīves dārdzībai augot, tika nolemts ar 25. septembri šī dzīvokļa īri uzteikt.¹¹

1919. gada 17. maijā J. Čakste pēdējo reizi vadīja delegācijas sēdi, un drīz pēc tam devās uz Latviju. Nākamajā sēdē 21. maijā Z. A. Meierovics tika ievēlēts par delegācijas priekšsēdētāju.

Zigmunds Anna Meierovics (1887–1925).
Petrograda, LPNP izsniegtā pilnvara 12.07.1918.

*Autors nav zināms. LNA LVVA, 1313. f., 1. apr.,
22. l., 2. lp.*

Lai labāk izprastu un orientētos notikumos bijušās Krievijas impērijas Baltijas provincēs un Lietuvā, kur bija proklamētas trīs neatkarīgas valstis, Miera konferences Parīzē vadība nodibināja speciālu Baltijas komisiju. Tās 10. jūnija sēdē pirmo reizi bija uzaicināt jaundibinātās Latvijas valsts pārstāvji, Latvijas Miera delegācijas pilnvarotie locekļi Z. A. Meierovics, J. Seskis un sekretārs O. Grosvalds. Z. A. Meierovicam tika dots vārds nelielai uzrunai, pēc kuras viņš komisijas priekšsēdētājam, Lielbritānijas diplomātam Esme Hovardam (*Howard*; 1863–1939) pasniedza

⁹ Seskis J. *Latvijas valsts izcelšanās pasaules kara notikumu norisē. Atmiņas un apcerējumi (1914.–1921.)*. Rīga: Balta, b/ g., 223. lpp. (Pirmpublicējums Rīga: 1938).

¹⁰ *Delegācijas protokoli, 10.04.1919. prot. Nr. 42, 15. p., 160. lpp.* Tupiņš Arturs (1889–1952) – latviešu rakstnieks un publicists. Dzīvoja Parīzē, 1918.–1920. g. rediģēja žurnālu *La Revue Baltique*, kura izdošanu pēc ierašanās Parīzes Miera konferencē izdeva uz triju Baltijas valstu rēķina. Mēnešraksts popularizēja Baltijas valstu neatkarības idejas. Rakstus par Latviju sagatavoja delegācijas Informācijas birojs. 1921. g. A. Tupiņš atgriezās Latvijā, izdeva nedēļas laikrakstu *Aizkulises* (1924–1934).

¹¹ *Delegācijas protokoli, 23.08.1919. prot. 93,10. p.*

Memorandu par Latviju angļu un franču valodā.¹² Pie šī Memoranda izstrādes un rediģēšanas bija intensīvi strādājuši Latvijas delegāti, lietpratēji, darbinieki un tulkotāji. Tas deva vispārēju priekšstatu par latviešiem, to apdzīvotajām zemēm, vēsturi, attiecībām pret Krieviju, saimniecisko dzīvi. Iespēstu tipogrāfiski, ar vairākām krāsainām kartēm, Memorandu delegācija piesūtīja arī lielākajiem preses izdevumiem, ievērojamiem Rietumeiropas politiķiem, zinātniekiem un sabiedriskajiem darbiniekiem.

Z. A. Meierovics 3. jūlijā devās uz Londonu, no kurienes tālāk – uz Rīgu, lai izveidotu Ārlietu ministrijas struktūru, pieņemtu pirmos darbiniekus un uzsāktu vispusīgu darbību. Turpmāk Delegācijas priekšsēdētājs bija J. Seskis, kas no 201, *bv Pereire* pārcēlās uz brīvo istabu 8, *avenue de Camoens*.¹³ Viņa darbība koncentrējās trijos virzienos: Pirmā pasaules kara laikā karot Francijas frontēs nosūtīto latviešu kareivju aizsūtīšana uz Latviju; latviešu strēlnieku pulku pārvešana no Sibīrijas; karamateriālu iegāde un nosūtīšana uz Latviju.

Jānis Seskis (1877–1943). Petrograda, LPNP 10.11.1918. izsniegtā pilnvara.

Autors nav zināms. LNA LVVA, 1313. f., 1. apr., 22. l., 15. lp.

7. novembrī pienāca ārlietu ministra Z. A. Meierovica telegramma par Delegācijas likvidēšanu.¹⁴ 2. decembrī tika nolemts, ka Delegācijas arhīvs “[..] paliks legācijas glabāšanā”¹⁵.

¹² Turpat, *speciālais protokols Nr. 74a par 10.06.1919. Baltijas komisijas sapulces gaitu*. 222.–224. lpp.

¹³ Turpat, 03.07.1919. prot. Nr. 79, 232.–233. lp.; 05.07.1919. prot. Nr. 80, 3. p., 234. lp.

¹⁴ Turpat, *Delegācijas protokoli, 10.11.1919. prot. Nr. 108, 7. p.*

1919. gada 14. decembrī notika pēdējā Delegācijas sēde, 15. decembrī Delegācija beidza savu darbību, un J. Seskis caur Varšavu devās uz Rīgu.¹⁶

Latvijas Ministru kabinets 1919. g. 1. jūlija sēdē iecēla O. Grosvaldu ar 1. jūliju par “*Legācijas Chargé d’Affaires*” Parīzē. Tomēr Francijas puse šo O. Grosvalda pilnvarojumu nepieņēma. Tad tapa vairāki jauni pilnvarojumi ar dažādiem diplomātiskā pārstāvja amata nosaukumiem, bet nevienu no tiem līdz Latvijas diplomātiski tiesiskai atzīšanai (*de iure*) neizdevās iesniegt.

Oļģerds Grosvalds (1884–1962). 1920. g. 25. marts. Diplomātiskās pases uzskaites kartīte.

Autors nav zināms. LNA LVVA, 2570. f., 10. apr., 96. l., 84. lp.

---

¹⁵ *Turpat, 02.12.1919. prot. Nr.111, 7. p.* Latvijas Pagaidu valdība paredzēja, ka pēc Delegācijas likvidēšanas darbību Francijā turpinās Latvijas legācija pilnvarotā lietveža vadībā.

¹⁶ *Turpat, 14.12.1919. prot. Nr. 113, 8. p.*

Latvijas valdības vārdā man ir gods Jums izteikt dziļas un lielas atzinības jūtas, kādas man izsaucis šis ziņojums. [..]

[..] Saņemiet, prezidents kungs, līdz ar manu pateicību manus augstcienības apliecinājumus.

O. Grosvalds, Latvijas delegāts pie Miera konferences.”¹⁸

Pēc Latvijas atzīšanas *de iure* O. Grosvalds 1921. g. 18. aprīlī tika iecelts par rezidējošo ministru sūtniecībā Parīzē, bet no 6. maija – par ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministru.

1921. g. oktobrī sūtniecība pārcēlās uz īrētām telpām 2, *rue Lyautey*, kur atradās līdz 1927. gadam. O. Grosvalds bija sūtnis Francijā līdz 1924. gada 28. jūlijam (atsaukšanas vēstules iesniegšanas datums).

Attēlā: 2, rue Lyautey, 75016 Paris

Šajā namā atradās sūtniecība Francijā sūtņa Miķeļa Valtera laikā (iecelts 01.08.1924., akreditējies 15.12.1924., atbrīvots 10.12.1925.).

¹⁸ *Valdības Vēstnesis, 15.02.1921., Nr. 36, 2.–3. lpp.*

Miķelis Valters (1874–1968). 20. gs. 20. gadu otrā puse.

Autors nav zināms. ĀMA

No 1925. g. decembra līdz 1926. g. oktobrim sūtniecību vadīja I šķ. sekretārs, pagaidu pilnvarotais lietvedis Jūlijs Feldmans. M. Valtera pēcnācējs sūtņa amatā Vilis Šūmanis 1926. g. 1. decembrī iesniedza savu akreditācijas un M. Valtera atsaukuma vēstuli.

Vilis Šūmanis (1887–1948)

Autors nav zināms. LNA LVVA

Kopš 1927. gada pavasara V. Šūmanis ierosināja un intensīvi darbojās, lai Parīzē iegādātos namu valsts īpašumā sūtniecības vajadzībām. Pēc vairāku lietpratēju, arī arhitekta viedokļa apspriešanas Rīgā, tika nolemts pirkt nekustamo īpašumu 8, rue Prony.

Attēlos: 8, rue Prony, 75017 Paris

Nams Parīzē *8, rue Prony* iegādāts ministru prezidenta Marģera Skujenieka (19.12.1926.–23.01.1928.) un ārlietu ministra Fēliksa Cielēna (18.12.1926.–23.01.1928.) laikā. Nams uzcelts 19. gs. 70. gados, tam bija pilni trīs stāvi, mansarda stāvs un pagrabs. Reprezentācijas telpas atradās 2. stāvā. Parādes kāpņu telpas un zāle bija izgreznotas ar mākslinieciskiem koka griezumiem. Bija arī ziemas dārzs. PAGRABĀ – kalorifers telpu apkurināšanai ar siltu gaisu un katls apsildīšanai ar ūdeni. Pagalmā atradās atsevišķa piebūve, garāža un sētnieka dzīvoklis. Pirkšanas līgums tika parakstīts 10. augustā. Kontrakts reģistrēts 9. augustā Parīzes imobiļu (nekustamo īpašumu) reģistrēšanas iestādes 4. nodaļā. Agrākajai nama īpašniecei *Ubalde Bocquet* tas bija jāatbrīvo pakāpeniski līdz 1. oktobrim.¹⁹

V. Šūmanis organizēja pārceļšanos uz sūtniecībai piederošo namu 1927. g. pēdējos mēnešos. Ar 1928. g. janvāri Valsts adresu kalendārā un ministrijas sarakstos minēta adrese: *8, rue Prony, Paris (XVII-e)*.

V. Šūmanis, domājams, bija savlaicīgi informēts par viņa atbrīvošanu, jo atsaukuma rakstu iesniedza 1933. g. 26. jūnijā. Gan V. Šūmaņa atbrīvošanas, gan F. Cielēna iecelšanas rīkojums par sūtni Francijā bija datēts ar 1. jūliju.

¹⁹ LNA LVVA, 2570. f., 4. apr., 73. l., 11. apr. 332., 436. l.; 4597. f., 2. apr., 3533., 3537. l.

Fēlikss Cielēns (1888–1964)

Autors nav zināms. ĀMA

Jau 13. jūlijā F. Cielēns akreditējās. Savas atmiņas par sūtņa darbību Francijā viņš sāka ar sūtniecības nama aprakstu: *“Jaukā kvartālā atradās sūtniecības nams. Pronī iela veda uz Monso parku, kas bija ļoti labi kopts.. [...] Nams bija neliels, bet ļoti piemērots mazas valsts sūtniecības vajadzībām. [...] Nama sētā atradās atsevišķa piebūve konsulāta vajadzībām. [...] Nams bija pietiekami labi mēbelēts, bet nemaz nebija paklāju. Arī sienas bija gluži kailas, nevienas gleznas, pat nevienas gravīras.”*²⁰ F. Cielēns ar sev raksturīgo dižošanos stāsta, ka nama interjers atplaucis, kad sienas izdaiļoja viņa svaiņa, slavenā gleznotāja Ģederta Eliasa (1887–1975) darbi.

Sūtņa F. Cielēna laiks Parīzē nebija ilgs – vien nepilns pusotrs gads. Pēc K. Ulmaņa 1934. g. 15. maija valsts apvērsuma sociāldemokrātam, kas pie pirmās izdevības vienmēr bija apsaukājies K. Ulmani par “korupcijas tēvu”, nācās saņemt ministru prezidenta K. Ulmaņa 18. jūlija norādījumu iesniegt atlūgumu no amata. F. Cielēnam nācās 25. jūlijā, gan ar atrunām, tam piekrist²¹. 20. septembrī F. Cielēns tika atbrīvots, un O. Grosvalds otrreiz iecelts par sūtni Francijā.

O. Grosvalds akreditējās 1934. g. 29. oktobrī. Savukārt viņš nama interjerā izvietoja sava brāļa, gleznotāja, viena no modernisma aizsācējiem latviešu glezniecībā, Jāzepa Grosvalda (1891–1920)²² gleznas un akvareļus.

²⁰ Cielēns F. *Laikmetu maiņā. Atmiņas un atziņas. 2. sējums, 469. lpp.* Otrais izdevums. Rīga, Stokholma, 1997–1999.

²¹ *LNA LVVA, 2570. f., 1. apr., 375. l., 5., 63., 63. lp.*

²² Jāzeps Grosvalds pēc atvaļināšanas no Britu armijas 1919. .g. otrajā pusē līdz savai pāragrajai nāvei bija Latvijas ārlietu dienestā – neilgi Delegācijas sekretārs Parīzes Miera konferencē, pēc tam – Latvijas pārstāvniecībā Parīzē.

Sākoties Otrajam pasaules karam, 1940. g. jūnijā Vācijas armija strauji tuvojās Parīzei, un Francijas diplomātiskā korpusa loceklis, Latvijas sūtnis O. Grosvalds devās uz Francijas valdības norādīto apmešanās vietu Francijas dienvidos – Viši. Šeit viņš dzīvoja *Hotel des Lilas, Vichy*.

Pa kreisi: Hotel des Lilas, Vichy. Vēsturiska pastkarte no interneta vietnes geneanet.org

Pa labi: Ekrānuņēmums no GoogleMap ēkai, kas tagad atrodas kādreizējās Hotel des Lilas adresē 8, avenue Victoria, Vichy.

Sākoties 1941. g. jūnijā Vācijas un PSRS karam, Francijas Ārlietu ministrijas ģenerālsekretārs Rošē (*Rochat*) lika priekšā O. Grosvaldam aiziet no Viši un nodot diplomātisko apliecību. O. Grosvalds apmetās Francijas dienvidos Nicā, kur dzīvoja trūcīgos apstākļos.

Pēc 1940. g. 5. augusta, kad Latvija tika iekļauta PSRS sastāvā, Francijas puse lika slēgt sūtniecības kanceleju un nodot Latvijas īpašumu – sūtniecības namu PSRS pārstāvjiem. Atvēlēja 10 dienas sūtniecības arhīva un mantu izvešanai no nama. Vācu okupētajā Parīzē palika sūtniecības padomnieks Kārlis Berends, ar kuru O. Grosvalds uzturēja sakarus. Gandrīz viss sūtniecības arhīvs, no 1918. gada sākot, bija nosūtīts uz Ārlietu ministriju līdz 1940. gadam, daļu palikušo dokumentu O. Grosvalds kopā ar K. Berendu 1940. g. 17. maijā sadedzināja. K. Berends saglabātos dokumentus un sūtniecības mantu kopā ar sūtniecības kurjeru Ernestu Grīntālu²³ izveda uz savu personīgi noīrēto četrstāvu dzīvokli 5, *rue Cardinet*. Šajā dzīvoklī pēc Otrā pasaules kara beigām līdz pat K. Berenda aiziešanai aizsaulē 1987. g. janvārī atradās arī Latvijas sūtniecības kanceleja.

²³ Ernests Grīntāls (1900–?). Ārlietu dienestā no 1923. g. decembra. Bijis durvju sargs, šveicars, apkalpotājs. Kurjers – ārštata darbinieks sūtniecībā Parīzē (1928–1940). Pēc Otrā pasaules kara emigrējis uz Kanādu.

Attēlā: 5, rue Cardinet, 75017 Paris

Sūtniecība Parīzē, kā arī Latvijas goda konsulāti Francijā kopš 1940. g. 25. augusta pārtrauca darboties. Šajā datumā sērās tērpiēs, K. Berends devās uz Parīzes Prefektūru un nodeva nama 8, *rue de Prony* atslēgas kopā ar rakstisku protestu. Francijas puse, apstākļu un tirdzniecisko darījumu spiesta, nodeva namu PSRS pārstāvniecības rīcībā. Tikko sākās PSRS un Vācijas karš, PSRS pārstāvniecība namu steidzīgi atstāja, un nams nonāca vācu rokās. Pēc Vācijas sakāves karā “[...] sākumā pie namiem /arī Lietuvas - S. K./ pielika zīmogus. Dienu vēlāk ieradās krievu vēstniecības darbinieki, noplēsa zīmogus un ievācās namā.[...]”²⁴ Līdz 1992. g. decembrim nams bija PSRS, pēc tam līdz mūsu dienām – Krievijas Federācijas īpašums, kur mitinās tās pārstāvniecību iestādes Parīzē²⁵. Tāpēc mūsdienu fotouzņēmumā virs nama 8, *rue de Prony* plīvo Krievijas Federācijas karogs.

O. Grosvalds no Nicas atgriezās Parīzē 1945. g. maijā. Būdam sūtņa statusā, pēc kara viņš varēja darboties ierobežoti, Francijas Ārlietu ministrijas noteiktajā apjomā. Francija atzina Latvijas

²⁴ Citētais teksts, kā arī visi kopš 1940. g. jūnija minētie dati un notikumi doti pēc O. Grosvalda ziņojuma Ženēvā, 1946. g. 15.–22. maijā Latvijas sūtņu un trimdas sabiedrisko organizāciju pārstāvju konferencē. Bez jau minētā O. Grosvalda konferencē ziņoja arī pārējie esošie un bijušie pārstāvji: Jūlijs Feldmans (Tautu Savienība un Šveice), Edgars Krieviņš (Vācija), Vilis Šūmanis (Igaunija), Kārlis Zariņš (Lielbritānija). Protokolēja Pēteris Priedītis – ārlietu dienesta darbinieks, bēglis Austrijā. Protokols noformēts rokrakstā. *LNA LVVA, sūtniecības Londonā arhīvs* (patlaban – zinātniskā apstrādē).

²⁵ 1967. g. Parīzes pilsētas kadastrā nams 8, *rue Prony*, tika reģistrēts kā PSRS īpašums. Tomēr PSRS rīcībā nebija dokumentu par īpašumtiesībām uz namu. *E. Blektes informācija Valsts sekretāram M. Riekstiņam par Latvijas bijušo īpašumu ārvalstīs atgūšanu. [Izstrādāta pēc 1995. g.]. ĀMA.; 2001. g. 13. decembrī Parīzē tika parakstīta Latvijas Republikas valdības un Francijas Republikas valdības Vienošanās par Latvijas Republikas sūtniecības ēku Parīzē. Pēc ratifikācijas Francija 2002. gadā samaksāja Latvijai kompensāciju 26 miljoni Francijas franku.*

faktisko okupāciju, bet uzskatīja, ka okupētā valsts nav zaudējusi 1921. gada starptautiski tiesisko atzīšanu.

Sūtniecības kantoris atradās K. Berenda dzīvoklī 5, *rue Cardinet*, bet O. Grosvaldam nācās meklēt apmešanās vietu, t. i., izsakoties diplomātijas terminoloģijā – sūtņa rezidenci. Neilgi viņš ar ģimeni dzīvoja pie sievas radiem Briselē, dažreiz apmetās K. Berenda dzīvoklī. 1951. un 1952. gadā viņš divas reizes Parīzē mainīja dzīvesvietas. Tad ilgstoši īrēja dzīvokli namā 10, *rue Pasquier*.

Attēlā: 10, *rue Pasquier*, 75008 Paris

1954.–1959. gada sarakste ar sūtniecību Londonā liecina²⁶, ka O. Grosvalds līdz aiziešanai mūžībā 1962. g. 12. septembrī ir dzīvojis šajā namā.

Pēc sūtņa nāves padomnieks K. Berends ziņoja Latvijas diplomātiskā dienesta vadītājam Rietumeiropā K. Zariņam, ka 24. septembrī ieradies pie Francijas Ārlietu ministrijas Austrumeiropas daļas vadītāja *Henri Promet-Meurice*. No sarunas “ [...] *secināms, ka esmu atzīts par Chargé d’ Affaires*”. K. Zariņš, pamatojoties uz Latvijas pēdējās suverēnās valdības 1940. g. 15. maijā dotajām ārkārtējām pilnvarām, 1962. g. 28. septembrī iecēla Kārli Berendu par “*Chargé*

---

²⁶ Piemēram, 1954. g. 10. aprīlī Parīzē O. Grosvalds aizpildīja un nosūtīja sūtniecībai Londonā *Anketu, aizpildāmu personām, kas vēlas iegūt Latvijas diplomātisko pasi*, kurā O. Grosvalds apliecina, ka viņam ir sūtņa amats un ka viņa dzīvesvietas adrese ir 10, *rue Pasquier*. LNA LVVA, sūtniecības Londonā arhīvs.

d’Affaires de Lettonie ne France”, kā arī nosūtīja 4. oktobra notu Francijas ārlietu ministram Morisam Kūvam de Mirvilam (*Maurice Couve de Murville*), paziņojot par šo iecelšanu.²⁷

Kārlis Berends (1887 - 1987) 20. gs. 30. gadu pirmā puse

Fotogrāfs Asbergs, Stokholma. ĀMA

---

²⁷ Visi šajā rindkopā minētie dokumenti atrodami: LNA LVVA, sūtniecības Londonā arhīvs; sūtniecības Parīzē arhīvs.

C o p i e.

The Latvian Minister
87, Eaton Place.

Londres ,le 4 octobre 1962.

Monsieur le Ministre,

Je vous suis reconnaissant d'avoir donné votre consentement à ma nomination de Monsieur Karlis BERENDS, Conseiller de Légation, comme Chargé d'Affaires de Lettonie en France, après le décès de notre Ministre Monsieur le Dr. Olgerds Grosvalds, survenu le 12 septembre dernier, qui a tenu son poste si longtemps et avec tant de succès.

Je me permets de vous soumettre les "Lettres de créance" que Monsieur K. Berends aura l'honneur de présenter à votre Ministère.

En sa qualité de Conseiller de notre Légation à Paris depuis 1937 Monsieur K. Berends a toujours montré son habileté et son zèle au service de notre nation ainsi qu'un grand respect pour votre estimé pays.

Je saisis cette occasion pour exprimer les meilleurs vœux de mes compatriotes et de moi-même pour le bonheur et la prospérité de la République Française.

Je vous prie d'agréer, Votre Excellence, l'assurance de ma très haute considération.

Charles Zarine,
Porteur de Pouvoirs Spéciaux
délivrés par le Gouvernement National
letton, Ministre de Lettonie à Londres.

Son Excellence
Monsieur COUVE DE MURVILLE,
Ministre des Affaires Étrangères
de France,
Quai d'Orsey,
Paris.

Latvijas diplomātiskā dienesta vadītāja K. Zariņa nota Francijas ārlietu ministram Kūvam de Mirvilam (*Couve de Mirville*) par sūtniecības Francijā padomnieka K. Berenda iecelšanu par Latvijas pilnvaroto lietvedi Francijā.
LNA LVVA, sūtniecības Parīzē arhīvs.

K. Berends, tāpat kā O. Grosvalds, arī darbojās ierobežoti, palīdzot Latvijas pilsoņiem un aktīvi piedaloties latviešu sabiedriskajā dzīvē Francijā. Viņš bija Latvijas diplomātisko pārstāvju sanāksmju dalībnieks, kuras sasauca K. Zariņa pēcnācēji diplomātiskā dienesta vadītāja postenī Arnolds Spekke (1887–1972) līdz 1970. gadam un pēc tam – Anatols Dinbergs (1911–1993). Pavisam K. Berends piedalījās piecās sanāksmēs (1963., 1964., 1971., 1975., 1979. gadā). Divas no tām notika Parīzē; 1971. g. – sūtniecības telpās, t. i., vienlaikus arī K. Berenda dzīvoklī 5, *rue Csrdinet*.

K. Berends bija ilgdzīvotājs – viņš nomira 1987. gada 31. janvārī. Visiem, kas interesējas vai pēta Latvijas diplomātisko pārstāvniecību vēsturi Francijā un Latvijas vēsturi vispār, jābūt pateicīgiem tolaik sabiedriskajiem aktīvistiem Parīzē Ainai Nagobads-Ābolai un viņas dzīvesbiedram Guntaram Ābolam, kuri drīz pēc K. Berenda nāves pārvietoja no viņa dzīvokļa uz savām mājām sūtniecības dokumentus (tos nelaiķis bija centies provizoriski sakārtot lietās), kā arī viņa glabātās sūtniecības sudrablietas, savulaik atvestas no 8, *rue de Prony*.²⁸

1987.–1990. gadā Parīzē nebija ne Latvijas diplomātisko, ne konsulāro pārstāvniecību. 1990. g. martā diplomātiskā dienesta vadītājs, pilnvarotais lietvedis un sūtniecības Vašingtonā vadītājs A. Dinbergs iecēla A. Nagobads-Ābolu par goda konsuli Francijā. 1991. g. decembrī A. Nagobads-Ābola kļuva par atjaunotās neatkarīgās Latvijas pirmo ārkārtējo un pilnvaroto vēstnieci Francijā.²⁹

---

²⁸ Nagobads-Ābols A., Ābols G. *Parīze, Madride, Lisabona un atpakaļ Rīgā*. R.: Zinātne, 2000, 203. lpp. Vēstniecības Francijā 2. sekretāra Romāna Baumaņa 21.05.1993. ziņojums Ārlietu ministrijas Kancelejas vadītājam Mārim Zvaigzņem. *ĀMA*. Kinorežisores Kristīnes Želvas 17.05.2019. vēstule Ārlietu ministrijas Arhīva nodaļai sakarā ar vēsturisko liecību vākšanu Parīzē par Grosvaldu dzimtu. *ĀMA*. Sūtniecības Parīzē dokumenti nodoti LNA LVVA, kur tie tiek zinātniski aprakstīti un sakārtoti lietās

²⁹ Aina Nagobads-Ābola (dzim. 1920. g. Rīgā, tagad dzīvo Parīzē) bija arī vēstniece Spānijā un Portugālē, Latvijas pastāvīgā pārstāve pie UNESCO. Šā gada 9.jūnijā paies 100 gadi kopš A. Nagobads-Ābolas dzimšanas. Atzīmējot šo ievērojamo datumu, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā tiks atvērta izstāde, kurā būs plaši atainots arī jubilāres diplomātiskais veikums Latvijas labā.